

Alena Dušková, Spolek Vocel v životě obyvatel Kutné Hory. Bakalářská práce. Praha, FHS UK 2009, 61 s. + 14 s. příloh

posudek vedoucího bakalářské práce

Téma předložené bakalářské práce si Alena Dušková zvolila sama a před více než dvěma roky mě požádala o její vedení. Z různých objektivních a subjektivních příčin se mu však fakticky věnovala pouze dva týdny: týden si vyčlenila na výzkum v archivu a týden na napsání celé práce. Tato časová tíseň se promítá prakticky do každé věty posuzovaného textu. Autorka neměla čas na dostatečnou heuristiku tohoto v českém dějepisectví frekventovaného tématu, ani na promyšlení otázek a problémů, ani na jejich formulaci a samostatné posouzení. Práce si klade za cíl, formulovaný nelogicky až v samém závěru, vymezit úlohu, jakou spolek Vocel hrál v životě obyvatel Kutné Hory. V této souvislosti autorka lakonicky uvádí: „Jednoznačně se dá odpovědět, že opravdu významnou.“ K takovému poznání, obávám se, nebylo třeba, aby práce vůbec vznikla.

Za vážný nedostatek považuji zejména naprostou absenci kritického přístupu k pramenům, neznalost metodiky a vlastního řemesla historické práce. Neujasněnost cílů a způsobu zpracování, dané i tím, že autorka práci se mnou pravidelně nekonzultovala, je patrná od samého počátku výkladu. Úvod pojala ve stylu turistického průvodce a za metodu považuje prostě fakt, že se s někým o práci bavila a že se poté odebrala do archivu. Aby vůbec byla schopna do týdne práci napsat, vzala za základ vybrané výroční zprávy spolku a ty v podstatě formou výpisků přepsala, aniž by se pokusila o vlastní komentář či hodnocení. Archivní fond spolku Vocel je přitom velmi bohatý. Proč použila pouze některé výroční zprávy a zcela stranou ponechala korespondenci či pozůstalosti významných spolkových činitelů, na žádném místě nevysvětluje. Pozornost zaslouží zejména pozůstalost předsedy spolku Karla Vorlíčka, který ve svých publikacích líčí postup restaurátorských prací v kostele sv. Barbory v těsné spojitosti s aktivitami spolku Vocel. Z toho, že bez odkazu ponechala také zmínky o korespondenci Ludmily Vocelové (s. 41) a Emanuela Lemingera (s. 45), či o výzvě Františka Grimma (tamtéž), je patrné, že uvedené prameny v ruce neměla. Bez povšimnutí zůstal i regionální dobový tisk, zejména Kutnohorské, resp. Podvysocké listy, kde by autorka byla bývala našla řadu dalších údajů, které by jí umožnily místo otrocké závislosti na jednom typu pramene představit spolek v daleko plastičtějším světle. K dokreslení širších souvislostí Dušková nevhodně sáhla po učebnicích dějepisu a popularizačních publikacích typu Toulky

českou minulostí místo toho, aby přihlédla k monografiím Karla Sklenáře, který se systematicky zabývá dějinami muzejnictví, archeologie a památkové péče.

Výklad trpí jednostranností, nevyvážeností a faktografickou neúplností. Při tak širokém časovém záběru je nutně i povrchní. Místo toho, aby se autorka soustředila jen na určitý úsek v dějinách spolku, snažila se zachytit celé období jeho působení. Ale ani to se jí nezdařilo, neboť v tom případě zcela opomněla etapu po roce 1989, v kutnohorském archivu dobře dokumentovanou, kdy byl spolek Vocel na určitou dobu obnoven. Ve shodě s výročními zprávami líčí dějiny spolku v 19. století rok po roce, 20. století je naopak pojato podstatně stručněji.

Místo problémového pojetí se Dušková spokojí s popisností, omezenou na výčet spolkových aktivit. Místo zaujetí vlastního kritického stanoviska v hodnotících partiích jednoduše přejímá oslavnou národoveckou rétoriku 19. století, jež místy vyznívá až směšně, například když aktivity spolku v osmdesátých letech 19. století interpretuje ve shodě s dobovým bojovým duchem jako vítězství. Nad kým a proč se však neuvádí. Ani slovo o vrcholící česko-německé rivalitě, která k takovým siláckým vyjádřením zavdávala podnět. Text je plný obrátů typu „neuvěřitelná zapálenost členů spolku“, „spásná skutečnost“, „bolestivá ztráta“ (s. 27-28), jež s vědeckým diskursem nemají nic společného. Na s. 21 autorka píše o vlasteneckém knězi Josefu Rautenkrancovi jako o „slavném buditeli národa českého,“ jeho jméno navíc zkomolí na Reutenkranc. Podobně zploštěle na s. 26 charakterizuje Josefa Štětku jako „velkého buditele národního vědomí a vzdělávání,“ na s. 46 píše o zásluhách Emanuela Lemingera, jež „byly skutečně nevyčísitelné.“ Příznačné ovšem je, že se kromě zmíněných epitet nic víc o uváděných členech výboru a spolupracovnících spolku nedozvíme, neboť autorka vůbec nepracovala s biografickými příručkami. Dušková neobjasňuje okruh zájmu jiných uváděných spolků, s nimiž Vocel spolupracoval (Havlíčkův sbor, Křesťanská akademie, Umělecká beseda, Matice školská), a nezamýšlí se ani nad dopadem jejich činnosti na kutnohorskou veřejnost.

Při značně chvatném způsobu práce si autorka místy všímá vyložených marginálií, jakými jsou vybavení spolku vysavačem (s. 46) či počty vycházek do okolí města (s. 25), zatímco podstata problému jí uniká. V tomto směru nedostala ani názvu práce. Na zařazení činnosti spolku do kontextu česko-německého soupeření či na objasnění vnitřních názorových rozporů mezi předními spolkovými činiteli autorka zcela rezignovala. Nezabývá se národnostním složením města ani jeho sociálním potenciálem, tedy faktory, jimiž byly možnosti forem spolkových aktivit a jejich dopadu na místní společnost významně ovlivněny. Na s. 16 najdeme jen stručnou zmínku o tom, že v roce 1843 byla Kutná Hora ještě „poněmčené“

město. Kdy nastala změna a jaký podíl na ní měl mezi ostatními spolky právě Vocel, se však už nikde nedočteme. Nedoceněn je nadregionální význam Vocelu, stranou pozornosti zůstala síť domácích a zahraničních podporovatelů spolku, jež by autorce umožnila lépe objasnit otázky spjaté s jeho financováním, na něž na několika místech upozorňuje.

Za velmi problematický považují rovněž autorčin bezvýhradný „chvalozpěv“ na silný cit členů spolku k umění, na „slavného“ architekta Josefa Mockera (s. 29, autorka patrně vůbec netuší, že dnešní historici umění nahlízejí na Mockerovy přestavby středověkých staveb značně kriticky), či o archeologickém sboru, který měl být v autorčině podání „skutečnou chloubou.“ Na s. 32 se přímo uvádí, že „oprava ...památek byla dílemz dnešního pohledu vskutku nedocenitelným“ a na s. 36 se zase můžeme dočíst, že „zásluha sboru na tomto díle byla opravdu nezměrná.“ Zmíněné formulace jsou dostatečně výmluvným dokladem o tom, že Dušková sklouzává po povrchu věcí a vůbec nepojmenovává podstatu problému. Z textu není zřejmé, že by si autorka byla například vědoma toho, že památková péče představovala v 19. století jeden z nástrojů národní emancipace. Bez komentáře jsou ponechány faktory pro hodnocení aktivit spolku Vocel tak zásadní, jakými jsou proměna názorů na památkovou péči a způsoby ochrany památkových objektů v 19. a 20. století či konstituování archeologie a historie jako vědeckých disciplin. Jinými slovy řečeno, nepovšimnuto zůstává vše, co není explicitně uvedeno ve výročních zprávách.

S tendenčně oslavným vyzněním textu koresponduje autorčin jednostranný důraz na úspěchy. Mnohem méně se Dušková zamýšlí nad tím, co se spolku z vytčených cílů realizovat nepodařilo a proč. Podobných výhrad k bezproblémové interpretaci by bylo možno snést mnohem víc. Za všechny uvedu již jen jednu. Autorka se stručně zmiňuje o poctě udělené spolku papežem, ale už vůbec nedomýšlí, jaký záměr tím papež sledoval a jaký byl vůbec podíl církve na činnosti spolku.

Od období první světové války jsou do jednotlivých stručných kapitol neorganicky včleněny texty, jež mají podle autorčina názoru charakterizovat dobové klima. Je otázkou, nakolik je taková učebnicová charakteristika účelná a výstižná. Stejně problematické je i autorčino volné nakládání s pojmy, jež nejsou v textu nikde přesněji vymezeny (např. na s. 33 se píše o chrámu a vzápětí poté o katedrále a velechrámu sv. Barbory).

Celkový dojem práce dále snižují nepřesné formulace (s. 9: „Samostatnou kapitolu jsem také věnovala meziválečnému období, kdy se začal formovat první český stát,“ „...osvobození s sebou zanedlouho přineslo také zrušení soukromých spolků,“ s. 12: „Dalo by se říci, že se spolky staly specificky českou školou demokracie.“), chyby početní povahy (desetiletí 1891-1901 je fakticky jedenáctiletí), vyšínutí z větné vazby, gramatické chyby a

překlepy. Nedostatky vykazuje i poznámkový aparát. Autorka neuvádí signatury a inventární čísla citovaných pramenů, neodkazuje na konkrétní stránky a pokud vůbec někde stránky uvádí, pak jen celých článků či kapitol v knize. Rovněž v obrazové příloze postrádám odkaz na použité zdroje.

Závěrem musím bohužel konstatovat, že práce po koncepčně metodické, faktografické ani formální stránce nespĺňuje požadavky kladené na bakalářskou práci. Mnohých chyb přitom bylo možno se vyvarovat, kdyby se autorka práci věnovala delší dobu a lépe ji promýšlela. Z výše uvedených důvodů považuji práci Aleny Duškové v předložené podobě za neobhájitelnou a hodnotím ji známkou 4 (= neprospěla).

V Praze 17. 6. 2009

PhDr. Roman Zaoral
vedoucí bakalářské práce